పెద్దమనిషి

వెంకట్రామయ్యగారు పెద్దమనిషి. అలా ముక్కుమీద గుద్దినట్టు వెంకట్రామయ్యగారు పెద్దమనిషి అంటే - 'మేమేనా అంత చిన్న మనుషులం' అని మీకైనా మరెవరికైనా పెద్ద మనుషులైన వారికి కోపం రావొచ్చు! ఆమాట కొస్తే అసలు పెద్దమనిషి అంటే ఏంటని ఎవరైనా నిలదీసి అడగొచ్చు! పెద్దమనిషికి నిర్వచనం - గాంధిగారేం చెప్పారో, పట్టాభిగారేం చెప్పారో; యింకెవరేం చెప్పినా, వెంకట్రామయ్యగారి పెద్దతనానికి చిన్నతనం కల్గించలేదు.

ఏమైనా వెంకట్రామయ్యగార్ని పెద్దమనిషిగా లోకం గుర్తించింది; పెద్దమనిషిలా చెలామణి అవుతున్నాడు ఆయనగారు. అందాకావస్తే అసలు వెంకట్రామయ్యగారే పెద్దమనిషి కాకపోతే మరెవరని? ఇది వెంకట్రామయ్యగారి నరాలను పట్టి జీర్ణించుకుపోయిన అభిప్రాయంకూడా!

ఆయన స్వహాతా పెద్దమనిషి; వాళ్ల నాన్న, తాతముత్తాతల్లో పెద్ద మనిషి అనిపించుకోని వాళ్లు లేరు; వారి వంశవృక్షంలో లోకం చూడగలిగిన మచ్చ లేదంటే అతిశయోక్తి లేదు.

వెంకట్రామయ్య గారి మూడో తరం ముత్తాత మాంచి స్థితిపరుడట. ఆయనకు లంకెల బిందెలు దొరికినవని పెద్దవాళ్లు యిప్పటికీ చెప్తూంటారు! అసలు ఆవంశంలో అన్నితరాల వాళ్లకు అంతో యింతో ఏదోవైపునుంచి వచ్చి కలుస్తూనే వుంది. వెంకట్రామయ్యగారి నాన్నకు మట్టుకు పది యెకరాల మాగాణి అనుకోకుండా వచ్చి కలిసింది. ఆ సంగతి చెప్తే - ఆకుటుంబం నిజాయితీ తెలియనివాళ్ళకు నమ్మటం చాలా కష్టంగానే వుంటుంది. ఆ యాస్తికి వారసులు ముగ్గురు పడవమునిగీ, వొకరు రైలు ప్రమాదంలో, యిద్దరు కలరా వచ్చి, యింకొకరు అగస్మాత్తుగా గుండె ఆగిపోయారు! అనాదినుంచీ వెంకట్రామయ్యగారి కుటుంబవ్యవహారాలు తెలిసినవాళ్లంతా 'అది వాళ్ల అదృష్టం' అంటారు. అంటే వెంకట్రామయ్యగారికి మాత్రం 'ఆ అదృష్టం' దర్శనం కాలేదు తెలిసినంతల్లో.

అయితే ఆస్తికితగ్గహోదా, హోదాకు తగ్గ కర్చూ వుంటూనే వచ్చింది. వారి వంశంలో ఏతండ్రీ, తన కొడుక్కు - తన తండ్రి యిచ్చినంత ఆస్తి యివ్వలేదు. వెంకట్రామయ్యగారికి తండ్రిపోతూ వదిలేసింది వో పాతిక యెకరాలలోపు మాగాణి. పూర్వకాలం నాటి వో పెద్ద మండవాలోగిలి. ఏబాపతైనా యిద్దరు ముసలమ్మలు, ముగ్గురు నడివయసు వితంతువులు.

ఏమైనా వెంకట్రామయ్యగారు పెద్దమనిషి అని చెప్పే ప్రయత్నంలో యింట్లో వున్న వితంతువులు దాకా పోవడం ఏమంత పెద్దమనిషి లక్షణం అనిపించుకొంటుందని పెద్దమనిషి అయినవారెవరైనా అనిపోవచ్చు. అసలు పెద్ద మనిషి అయినవాడు మాత్రమే 'మరో' మనిషిలోని పెద్దమనిషి తనాన్ని చూడగలడు; వెంకట్రామయ్యగారి నమ్మకాల్లో యిదొకటి.

వెంకట్రామయ్యగారికి తెలియనిదంటూ ఏమీ వుండదని ఆ వూళ్ళో చాలామంది అభిప్రాయం. అలా అని వెంకట్రామయ్యగారెప్పుడూ తను సర్వజ్ఞుడని అనుకోలేదు.

ఆ వూరు పల్లెటూరే అయినా అంతో యింతో బస్తీవాతావరణం కనిపిస్తూనే వుంటుంది - పట్టణానికి చాలా దగ్గర్లో - రెండు మైళ్ళలో వుంటాన.

బస్తీలో కూడా చాలామంది వెంకట్రామయ్యగార్ని చూడకపోయినా ఆయన్ను గురించి వినేవుంటారు. ఇహ ఆ వూరిసంగతి వేరే చెప్పాల్సిన అవసరం లేదు. రేపటిమాట ఏమో చెప్పలేం కాని యీనాటి వరకూ గ్రామానికి సంబంధించిన ప్రతి చిన్న విషయంలోకూడా వెంకట్రామయ్యగారి సలహాలను పాటిస్తూనే వున్నారు. ఇంకా లోతుకుపోతే కొన్ని కుటుంబాల ఆంతరంగిక విషయాల్లో జోక్యం కలిగించుకోక తప్పలేదు ఆయనకు; ఆలా జోక్యం కలిగించుకోటం ఆయన యిష్టానికి వ్యతిరేకంగా చేయాల్సివచ్చిందే.

ఎప్పుడూ ఆయన ఇతరుల విషయాల్లో కావాలని తలదూర్చలేదు; అలా యెప్పుడైనా చేయాల్సొచ్చిందంటే వాళ్ళ, వాళ్ల బలవంతంమీదనే! వాళ్ళకు తనపై వున్న గౌరవం, నమ్మకం, అభిమానం మాత్రమే ఆయన్ను అలా ప్రేరేపించేవి. వెంకట్రామయ్యగారి బంధువుల్లో ఆయనకున్న పలుకబడి, విలువ, యిహసరేసరి. ఆయనగారి ఎదుట నోరువిప్పి మాట్లాడగలిగిన వాళ్ళు చాలా తక్కువ అని చెప్పటం ఆయన్ను గురించి గొప్పగా చెప్పటం ఏం కాదు.

వెంకట్రామయ్యగారి మనస్తత్వం పూర్తిగా అర్థం చేసుకోవాలంటే - మరో వెంకట్రామయ్య జన్మెత్తి రావాల్సిందే! ఆయనగార్కి జీవితం విలువలపై సునిశితమైన అభిప్రాయాలు లేకపోలేదు; అయితే ఆయనెప్పుడూ ప్రచారంలో పెట్టలేదు. అవి ఆయనకు సంబంధించినవిగానే వుంచుకోగలిగాడు. అవి ఆత్మపారిశుధ్యం కోసమేనని విశ్వసించి ఆత్మసంతృప్తి పొందారు.

వెంకట్రామయ్యగారు ఆధ్యాత్మిక చింతన గలవాడు. అలా అని - ఐహిక విషయాల్లో యెప్పుడూ అశ్రద్ధ చూపేవాడు కాదు. భగవద్గీతలో అర్జునుని చెవులో కృష్ణుడేమి చెప్పింది దగ్గర్నుంచీ; కొరియా

శ్రీ వాసిరెడ్డి నారాయణరావు

యుద్ధానికి, యిండియాలో మిరియాలు ధర పెరగటానికి, కారణాలు దాకా ఆయన గారికి సొంత అభిప్రాయా లున్నయ్. ఆయన ప్రపంచాన్ని ఎప్పుడూ ధిక్కరించ లేదు. అలా అని కళ్లు మూసుకుని అనుసరించనూ లేదు. అదే ఆయనగారి ప్రత్యేకత!

వెంకట్రామయ్యగారికి - మానవత్వం దగ్గర్నుంచీ నీతి నియమాలు దొంగతనం, రంకు తనం దాకా విడివిడిగా అన్నియిజాలపైనా ఏవో కొన్ని అభిప్రాయాలు వుంటూనే వచ్చాయి; కాలంతోపాటు వాటిని మార్చుకోటాని కెప్పుడూ వెనకాడలేదు.

రాగాపోగా, వెంకట్రామయ్యగారి వ్యక్తిగత జీవితంలో తొంగి చూట్టంలోనే కొన్ని చిక్కులున్నయ్. వ్యక్తి స్వాతంత్ర్యానికి ప్రాధాన్యమిచ్చే ప్రజాస్వామ్యమున్న మనదేశంలో వెంకట్రామయ్యగారి వ్యక్తిగత జీవితాన్ని కెలకడం ఏమంత సబబయిన విషయం కాదు. సవరించబడిన రాజ్యాంగంలో రచయితగా నాకున్న హక్కు లెంతవరకో తెలుసుకోకుండా కళ్లు మూసుకుని వెంకట్రామయ్యగారిపై నాకున్న అభిప్రాయాలన్నిటినీ రాసేయడం - జరిమానాకో - అది చెల్లించలేం కాబట్టి విడిఖైదుకో సాహసించడం అవుతుంది!

ఏమైనా వెంకట్రామయ్యగారు జన్మతః పెద్దమనిషి అని లోకం వొప్పుకుంది.

ఇహ వెంకట్రామయ్యగారి కుటుంబంలో - ఎంతమంది వున్నారో, అది ఆయనమనస్సుకే పట్టని విషయం. అలాంటప్పుడు మీరు తెలుకోవాల్సిన అవసరమూ లేదు. ఆయనగారికి సంతానం వుంది. ఎంతమంది? అనే ప్రశ్న అనవసరం. వున్న పిల్లలు ఆయనకు బరువనిపించలేదు. తక్కువ అని దిగులూ పడలేదు.

భార్య మహాలక్ష్మమ్మగారు సరిగ్గా భర్తకు సగం 'హంశ' పంచుకుంది. ఆమెకు సంబంధించిన అన్ని విషయాల్లో పూర్తిగా భర్తను అనుసరించుతుంది. ఆమెకు యిష్టం, అయిష్టం అంటూ ఏమీ లేదు. ఆమెకు అసలు అభిప్రాయాలు, అభిరుచులు అంటూ లేవనడం సాహసం కావొచ్చేమో కాని సొంత అభిప్రాయాలు ఏమీ లేవనడం సత్యదూరం కాదు. వెంకట్రామయ్యగారు భార్య మహాలక్ష్మమ్మపై అభిమానం, గౌరవం, విశ్వాసం వుంచారు.

వెంకట్రామయ్యగారు తరుచుగా బస్తీకి వెళ్తూనే వుంటారు. పేరుకు రెండుమైళ్ళ దూరమైనా- ఆవూరు బస్తీ కలిసేవుంటయ్. కొత్తగా కట్టిన కాలేజీ, మంత్రినగరు వెంకట్రామయ్యగారి వూరును బస్తీతో కలిపివేశాయి. సిమెంటురోడ్డు వేయడమేమీ, సైకిల్ రిక్షాలు రావడమేమీ, అన్నీ ఆయన కళ్లముందే జరిగిపోయినై. అయినా ఆయనగారు ఎప్పుడూ రిక్షా యెక్కిన పాపాన పోలేదు. అలా మనుషులచేత యీడిపించుకోటం చిన్నతనంగానూ, ప్రకృతికి విరుద్ధంగానూ భావించేవారు. కాని చాలమంది ఆయనే వింతప్రకృతి అంటారు మరి!

వేసవి ఎండలు తగ్గుముహం పట్టాయి. వసంతఋతువు ఆగమనసూచకంగా నాలుగు చినుకులు పడి నేల కొత్తకంపు కొడ్తూంది. వెంకట్రామయ్యగారు భార్య మహాలక్ష్మమ్మను పిలిచి, పెట్టెలోవున్న ఖద్దరు లాల్చీ - పొడుగు చేతుల్ది, తీసుకు రమ్మన్నారు. ఆమెగారు అప్పుడే గ్రహించింది. ఆయనగారు బస్తీకి వెళ్లే ప్రయత్నంలో వున్నాడని. పొరుగూరు పోయేప్పుడు మాత్రమే ఆ పొడుగు చేతుల చొక్కా వేస్తూంటాడు. ఊళ్లోవున్నప్పుడు మామూలుగా, మంచేతులపైకి, మోచేతులక్రిందికి వుండే చొక్కాలు వేస్తూంటాడు; ఇంట్లోవుంటే అసలు చొక్కా వుండదావంటిమీద. వొక్కండ వాతప్ప.

వెంకట్రామయ్య గారిదినిండైనవిగ్రహం కండపుష్టి లేకపోయినా యెముకపుష్టి వుంది. పొడుగ్గా చామనచాయగా వుంటారు. కోలముహానికి కళ్లజోడు అతికినట్టు వుంటుంది; అద్దాల్లో గుండా చూసే ఆయన చూపులో ప్రత్యేక ఆకర్షణ వుంది. మొదటి ప్రపంచ యుద్ధం జరుగుతూండగా ఆయనగారు మహాలక్ష్మమ్మను వివాహం చేసుకున్నాడు, పెళ్లినాటికి ఆయనకు పదిహేను సంవత్సరాలకంటే ఎక్కువ వుండవు. ఆమెగారికి అప్పటికి ఏడు సంవత్సరాలు నిండినవేమో!

ప్రపంచం చీకటి ముసుకులోకి పోతూంది. మునిస్పాలిటి దీపాలు అప్పుడే వెలిగాయి. వెంకట్రామయ్య గారు పెద్ద బజారు మలుపు తిరిగి పక్కసందున నడుస్తున్నారు. సిల్కు లాల్చీ, పెద్ద క్రాఫ్‌తో టక్, టక్ బూటు శబ్దం చేసుకుంటూ, టిప్, టాప్‌గా పోతూన్న వొక యువకునిపై ఆయనగారి దృష్టి అప్రయత్నంగా పడింది. సరిగ్గా ఎలక్ట్రిక్ దీపపు స్తంభం దగ్గరకొచ్చేప్పటికి, తారురోడ్డు మధ్యగా పడివున్న కాగితపు పొట్లాం వొహటి, కళ్ల అద్దాల వెనకున్న ఆయనగారి కళ్లను ఆకర్షించింది!

ఆ యువకుడు పక్క జేబులోంచి ఏదో తీస్తూన్నపుడు పొరపాటున యీ పొట్లాం కాస్తా జారి కిందపడివుంటుందని ఊహించారు - వెంకట్రామయ్య గారు; వూహించడమే కాదు - యాదాలాపంగా చూసే వుంటారు కూడా! ఇలాంటి వాటన్నిటినీ పట్టీ పట్టనట్టు, మూసీ మూడనట్టు పోయే స్వభావం ఆయన్ది మొదట్నించి కాబట్టి చూసినా చూడనట్టే!

ఆ పొట్లానికి రెండడుగుల దూరంలోనే నిలుచుని కొయ్యబారిపోయాడు! ఏదో వింతశబ్దం చేశాడు ముందు పోయేవాణ్ని ఆపాలనే వుద్దేశ్యంతో; నిజం చెప్పాల్సివస్తే ఆయన చేసినధ్వని పక్కవాడికికూడా వినిపించదు. అలా అని ఆయనగారు

(46-వ పేజీ చూడండి)

పోపూరి సన్స్
తంతి: "ప్రగతి" * పోస్టుబాక్సు: 83
కాన్వెంటు వీధి * విజయవాడ

లానజ్ బుల్-డాగ్
జర్మనీ ట్రాక్టర్లు-పనిముట్లు, 20-25-40
50 హార్సుపవర్లు, రవాణాలకు ట్రెయిలర్లు

ఆయిలు ఇంజన్లు
స్లేవియా * స్కోడా * పెట్టరు
పెట్టర్-ఫిల్డింగు * యాన్మారు

ఆయిలు ఇంజను పంపుసెట్లు, ఎలెక్ట్రిక్ మోటారు పంపుసెట్లు, కిర్లోస్కరు పంపులు, కిర్లోస్కరు "వసంత్" చెఱకు గానుగలు.

పెట్టరు స్పేరు సామానులు, లానజ్ ట్రాక్టరు సామానులు.

బ్రాంచి * సర్వీసింగు సెంటరు
పోపూరి సన్స్
కొత్తపట్నం రోడ్డు * వంగోలు

"పెద్దమనిషి"

(22-వ పేజీ తరువాయి)

వాడ్ని పిలవలేదనీ అనలేం. అసలు ఆయన స్వభావమే అంత; బజార్లో నుంచుని పెద్దగా రంకెలు వేయడమంటే ఆయనగారికి అసహ్యం. వెంకట్రామయ్యగారి ప్రయత్నంలేకుండానే ఆయన చేతికర్ర చివరనున్న వెండి పున్నపొట్లాన్ని 'అటూఇటూ' కదిపింది.

తారోడ్డుమీద విద్యుద్దీపకాంతిలో-పులిపిరి కాయితంలోంచి మెరుస్తూన్న దాన్ని వెంకట్రామయ్యగారి యెడంచేయి అందుకొంది. అరచేతిలో పచ్చటి దేవత! బంగారపు గొలుసు!! నరాలకు యెలక్ట్రిక్ షాక్ తగిలినట్లయింది. కళ్ళు జిగేల్‌మన్నాయి. గుండెలు వేగంగా కొట్టుకుంటున్నాయి. పది శవరీలకు పైమాటేగాని తక్కువుండదు. దురదృష్టవంతుడు! పాపం జారవిడుచుకొన్నాడు. వెంట్రామయ్యగారు తలపైకెత్తిచూశాడు. కాని ఆ వ్యక్తి అంతకుముందే ఆమలుపు తిరిగాడు. అతను వెళ్లినవైపే ఆయనగారూ నడుస్తూన్నారు. గుండెలవేగం హెచ్చినకొద్దీ కాళ్ల వేగం తగ్గింది. మలుపు తిరిగారు, కాని ఆ వ్యక్తి దృష్టిపథంలోంచి తప్పుకున్నాడు. వెంకట్రామయ్యగారు ప్రయత్న లోపం చేశాడనడం - అసూయ కొంచెపు బుద్ధితోనే కావొచ్చు. లేక యితరుల పెద్దమనిషితనాన్ని అదృష్టాన్ని చూసి వోర్వలేకపోవడం కావొచ్చు!

వాడి అశ్రద్ధకు వెంకట్రామయ్యగారికి నిజంగానే కోపం వొచ్చింది. గొలుసుతో పాటున్న చిన్న చీటిని తీసి చూశారు. దాన్లో నయినా వాడి అడ్రసు వుండకపోతుందా అని. 'పన్నెండు శవరీల ఆరు చిన్నాలు - తొమ్మిదివందల యెరవైఆరు రూపాయల మూడున్నర అణాలు? తూకం విలువమాత్రం వున్నాయి. వాడి యడ్రసు తెలుసుకోలేకపోయాననే నిస్పృహను, గొలుసుతూకం అణిచిపెట్టింది. ఇతరుల సొమ్ము అనే శంకను దాని విలువ తొలగించి వుత్సాహాన్ని కలిగించింది.

వెంకట్రామయ్యగారు వోసారి 'అటూ-ఇటూ' చూసి వెనక్కు తిరిగాడో లేదో పరుగు పరుగున వస్తూన్న వొహాడు ఆయనగారి కళ్ళెదాల్లో కదిలాడు. చేతిలోని గొలుసు నిశ్శబ్దంగా పక్క జేబులోకి పోయింది. నిర్వికారంగా ఎంతో గంభీరంగా - చెప్పులూ, చేతికర్ర శబ్దం చేసుకుంటూ వస్తూన్న వెంకట్రామయ్యగార్ని నిలవేశాడు ఎదురుగా వచ్చినవాడు. వాడ్ని తను గమనించనట్టే ఏమీ/జరగనట్టే చేసే ప్రయత్నం వాడిముందు ఫలించలేదు.

ఇద్దరి కళ్ళూ వోసారి కలుసుకున్నాయి.

అదేదో నన్నూ చూడనీయండీ అన్నట్టు ఆయనగారి మొహంలోకి చూశాడు కొత్తవాడు.

ఏదీ? అన్నట్టు ప్రశ్నార్థకంగా చూశారు వెంకట్రామయ్యగారు.

"అదే! మీరు రోడ్డుమీద వుంటే తీసి జేబులో వేసుకున్నారే అది!! మీముందుగా పోయాడే వాడే పాపం జార విడుచుకున్నట్టున్నాడు. దూరంగా నేనంతా చూశాన్లే!" అన్నాడు కొత్తవాడు.

వెంకట్రామయ్యగారు అయోమయంలో పడ్డారు. నిండుకుండ తొణికింది. నరాల్లో వణుకు కదిలింది. కారుతూన్న చెమటకు చొక్కా సగానికి పైగా తడిసిపోయింది. వెంకట్రామయ్యగారికి తెలీకుండానే చేతిలోకొచ్చింది జేబులోని గొలుసు. 'ఓయిదా?' అన్నట్టు ఆ గంతకుడి కళ్లలోకి చూశారు.

"పెద్ద గొలుసే! చాలా ఖరీదవుతుంది! పాపం, వాడెవరో కనుక్కొని యిచ్చివేయకూడదూ? ఏదీ యిలా యివ్వండీ?" అంటూ చేతిలోవున్న గొలుసును పట్టుకొన్నాడు.

"అది నువ్వు చెప్పేదేంటోయ్! నీ మొహం! ఆమాత్రం నాకూ తెలుసు; వాడి భోగట్టా తెలియగానే యివ్వాలనుకుంటున్నాను. అందుకే గొలుసు నాదగ్గర వుంచుకొన్నాను." అంటూ వాడి చేతిలోంచి గొలుసు విదిలించుకొన్నారు.

"ఇలాంటి పెద్ద మనుష్యుల్ని చాలా మందిని చూశాంలే! ఆ పప్పులేం వుడకవు, ముందు స్టేషన్‌కు పద." గట్టిగా అన్నాడు వెంకట్రామయ్యగారి చేయి గుంజుతూ. వెంకట్రామయ్యగారు యిరుకున పడ్డారు. పోలీస్‌స్టేషన్, యిన్‌స్పెక్టరు, లాటీలు, దొంగలు, అంతా వోసారి కళ్లల్లో మెదిలారు. చేయివిదిలించుకొని రెండుఅడుగులు వేశారు "పదా" అంటూ.

వెంకట్రామయ్యగా రెప్పుడూ యింత తక్కువ రకపు జనంతో ఘర్షణపడివుండలేదు! ఈ రోజు వీడితో యిలా ఘర్షణ పట్టం చాలా-చిన్నతనంగా వుంది ఆయనకు. ఇంత విలువైన గొలుసు వాడికిచ్చి వది

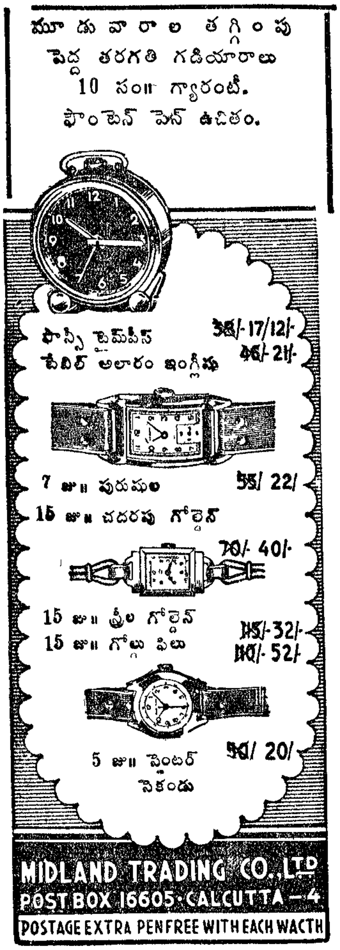

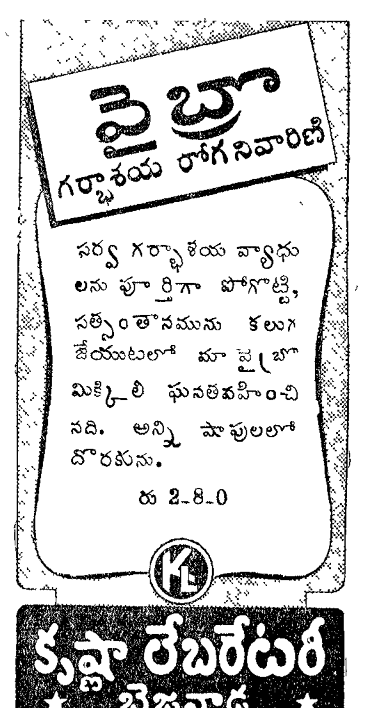

లించుకోటమా? పోలీసుస్టేషనుకు పోవడమా? మధనపడ్డారు ఎంతోసేపు, ఆయనగారు.

కొంతదూరం పోగానే కొత్తవాడు ఆగి యిలా అన్నాడు. "ఆ గొలుసును ఎవరకీ కాకుండా ఏ యినస్పెక్టరు మొహానో పెట్టడం దేనికి? మీరు దొంగకింద జమ కావడం దేనికి? ఏదోవిధంగా మనలో మనం సర్దుకుపోవాలిగాని."

'ఏంచేద్దాం' అన్నట్టు సందేహంగా చూశారు వెంకట్రామయ్యగారు.

"ఏదో కొంత నాకు ముట్టచెప్పి గొలుసు మీరే వుంచుకోండి." రాజీమార్గంగా అన్నాడు.

అలా వాడికి, లంచంయిచ్చి ఆ గొలుసు తను వుంచుకోటానికి వోపట్టాన వొప్పుకోలేదు. కానివాడు ఆయన గొలుసు కాజేస్తూంటే చూసినట్టు రిపోర్టుచేస్తానని, యింకేమేమో చేస్తానని, బెదిరించి, ఆయనగారి దగ్గర డబ్బుఅయిదు రూపాయలు, కొంత చిల్లర మొత్తం పుచ్చుకొని "దొంగ సొమ్ము జాగ్రత్తగా అమ్ముకోవాలిసుమా?" అని సలహా యిచ్చి పక్కసందు నే దూసుకుపోయాడు.

వెంకట్రామయ్యగారు గట్టిగా వో నిట్టూర్పు విడిచి యింటి మొహం పట్టారు. అంతా వో పీడకలలాగా వుంది. పక్కజేబులో బరువుగా తగుల్తూన్న గొలుసు కలకాదు 'వెయ్యిరూపాయల అదృష్టం' నిజం అంటూన్నట్టుంది.

వాడు పోతూ 'దొంగ సొమ్ము జాగ్రత్త ...సుమా!' అన్న మాటలు ఆయనగారి చెవుల్లో యింకా రింగ్‌మని మోగుతున్నాయి.

'దొంగముండాకొడుకు? ఎంత పని చేశాడు? ఆ దొరికిన గొలుసును ఎలాగైనా సొంతదారుడికి యివ్వాలనుకున్న తన్ను, అమోమయంలో పెట్టి - దొంగను చేసి, డెభై్బ అయిదు రూపాయలతోపాటు చిల్లర డబ్బులు కూడా వొదుక్కుపోయాడు. ఆ గొలుసు తను దాచుకోవాలని ఏకోశానా అనుకోలేదు. అలా పెద్ద బజారుకు పోయి విచారిస్తే, యీ రోజు కాకపోయినా రేపయినా గొలుసుపారేసుకున్న వాడెవరో ఆ ప్రాంతంలో తెలియకపోదు.

అయితే వాడు గుంజుకుపోయిన డెభై్బ అయిదురూపాయల లెలావస్తయ్? దాని సిగ తరిగిరి చిల్లరపోతే పోయింది. ఒకవేళ గొలుసు పోయినవాడు కనిపించితే సంగతి విని, నమ్మి డబ్బు యిస్తాడా? లేక డబ్బుకోసం యీ ఎత్తువేస్తున్నానను కుంటాడో?' యీలా ఆలోచిస్తూ వెంకట్రామయ్యగారు వుంగిడి తిన్న గొడ్డు అయిపోయారు!

పరువు మర్యాదల్లో పుట్టి పెరిగిన వెంకట్రామయ్యగారికి యిలాంటి నీచపు సందర్భంగా పదిమంది నోట్లో పట్టం యిష్టం లేకపోయింది. తొందరపడి; వాడికి డబ్బు యిచ్చినందుకు వారి తెలివి తక్కువకు వారిమీద వారికే కోపం, అసహ్యం కలిగింది. అయినా వాడు అలా నడిబజార్లో తన్ను అల్లరిపెట్టే స్థితిలో నే వాడికి లొంగిపోవాల్సి వచ్చింది.

ఇప్పుడువిచారించీ ఏమీ ప్రయోజనం లేదు. తన డబ్బుకోసం - నలుగుర్లో అల్లరి పడకుండా వుండాలన్నా - ఒకే ఒక మార్గం - వీలైనంత తొందర్లో విసిరి పుచ్చుకుని దాన్ని పారేయడం. విసురు పుచ్చుకుని అవతల పారేశేంత తెలివితక్కువవారేం కాదు ఆయనగారు. అంటే వీలైనంత తొందర్లో ఆ గొలుసును వదిలించుకోటం. చప్పున దొంగసొమ్ము జాగ్రత్తగా అమ్ముకోవాలి సుమా!' గుర్తొచ్చి వెంకట్రామయ్యగార్ని మంత్రముగ్ధుణ్ని చేసినయ్.

'అయినా యిందులో తను కావాలని చేసింది ఏమీ లేదు. మోకాళ్ళకు తగిలిన అదృష్టాన్ని నెట్టివేయడం ఏమంత వివేకం? దొరికినసొమ్ము - దొంగ......' చిన్నప్పటి లోకోక్తి గుర్తుతెచ్చుకుని ఆత్మను సంతృప్తి పెట్టుకొన్నారు.

ఆ రాత్రి వెంకట్రామయ్యగారికి సరిగా నిద్ర పట్టలేదంటే ఆశ్చర్యపడాల్సిందేమీ లేదు. అన్నీ పీడకలలు - దొంగలు పోలీసులు, లాఠీలు జైళ్లు, గళ్ళచొక్కాలు, నంబరు బిళ్ళలు - అంతా నరకం, కళ్లు మూస్తేసరి! తాటాకు మంటల్లాగ లేచిన ఆలోచనలకు బుర్ర వేడెక్కింది. మనసు బరువెక్కింది.

'ఈ తప్పని సరి దొంగ...' నిజంగా వెంకట్రామయ్యగారు తీరని వ్యధకు గురైనారు. తలకింద వున్న గొలుసు త్రాచుపామై పడగవిప్పి ఆయన కళ్లల్లో నాట్యం చేసింది. ఆ పాపభారాన్ని వొదిలించుకునేదాకా ఆయనగారికి మనశ్శాంతి లేదు.

(తరువాయి వచ్చేవారం)

గనోక్యూర్
అన్నిసెగలకు గంటలలో గుణము
ఈశ్వర ఫార్మసి, రాజమండ్రి.

బిడ్డల అజీర్ణమా?

GRIPELIX త్వరితిలో వారి కడుపునొప్పి, వాంతి, భేదులు, ఉబ్బరము, జ్వరము, దగ్గు, ఈడ్పులు మొదలగు వాని నెల్ల హరించి, వారికి హాయి, మీకు ఆనందము గూర్చును. ఏమరకండి. ఈదివ్యామృతము, బిడ్డల ఆరోగ్యము కాపాడుచు, బలవంతుల గావించుటలో శ్రేష్ఠమైనది.

గ్రైపెలిక్స్

Mfrs: Synthetic Medical Products.
Madras 10.— Ongole.
Stockists: Standard Drug & Chemicals
131, Nainiappa Naik St., Madras,

గాస్ లాంతర్లు

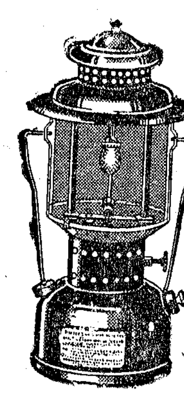

పూర్తిగా అమెరికాలో చేయబడినవి 400కాండిల్ పవరు. సరికొత్త ప్యాకు. ధరలు విశేషంగా తగ్గింపబడినవి. వత్తులు, రెంచీలు, అన్ని పనిముట్లతో అమ్మబడును.

ప్రశస్తమైనది. పెద్ద సైజు. 10 సం॥లు గ్యారంటి. ఖరీదు రు. 39/- ప్యాకింగు పోస్టేజి రు.6/-లు అదనము. 2 వారాల తరువాత ఖరీదు రు. 72/-లు అగును.

STANDARD W. COMPANY.
Post Box 288, Calcutta 1.

ఉత్తమశైవ మతగ్రంథము
పండిరాధ్యచరిత్ర
వెల 5-0-0 లు
ప్యాకింగు పోస్టేజి 1-4-0

పెద్దమనిషి

(గతసంచిక తరువాయి)

ఉదయం లేవగానే - మహాలక్ష్మమ్మగారికి బయటికి వెళ్ళేటప్పుడు చెప్పివెళ్ళే అలవాటు నయినా పాటించకుండా సరాసరి వచ్చి షరాబు బజార్లోవున్న నగల వర్తకుడు కోటిలింగం కొట్టుదగ్గర ఆగారు. కోటిలింగం పూర్వీకుల దగ్గర్నుంచీ, వెంకట్రామయ్యగారి కుటుంబంతో పరిచయమున్నవాళ్ళు. వారింట్లో కార్యాంకరామత్తులకు వీళ్లే నగలు చేస్తూండేవారు.

"దయచేయండి! ఎన్నాళ్ల కెన్నాళ్లకు దర్శనం! ఏదో విశేషంమీదనే దయచేసినట్టున్నారు" లేచి నుంచుని సవినయంగా అన్నాడు కోటిలింగం.

"ఆఁ కూర్చునేదాకా తీరికెక్కడుంది? జరూరుగా వెళ్లాలి. ముందు దీన్ని తూకం వేయించండి! ఇంట్లో వొకటే గొడవ, దీన్ని మార్పించి నెక్లేస్ ఏదో కొనాలట." గొలుసు అందిస్తూ అన్నారు. చేతివేళ్లు వొణికాయి. మాటలు కొంచెం వొడుపుగా వచ్చాయి. ఆయనకు తెలిసినంతట్లో యింత వరకూ యిలా అబద్ధం ఆడలేదు. ఆడాల్సిన అవసరమూ కలగలేదు. ఇదే మొదటి సారేమో?

గొలుసు చేతిలోకి తీసుకొని కోటిలింగం వెంకట్రామయ్య గార్ని ప్రశ్నార్థకంగా చూశాడు.

"తూకం వేసి బంగారం ధర చెప్పండి! అమ్మకానికే తెచ్చాను."

"ఏం పెద్ద మనుష్యులండీ? అయినా పట్టపగలు యింత పచ్చిమోసం!" వెంకట్రామయ్యగార్ని ఎగాదిగా చూస్తూ అదోలా మొహం పెట్టి అన్నాడు.

వెంకట్రామయ్యగారి కాళ్ల కింది భూమి కదిలినట్టయింది. పై కప్పు దూలాలు మీదకు విరుచుకు పట్తున్నట్టున్నయ్. ఏదో లోతు తెలియని అగాధంలోకి జారిపోతున్నట్టనిపించింది. తన గౌరవ ప్రతిష్టలు కోటిలింగం కొలిమిలో పడి కాలిపోతున్నట్టనిపించింది. కోటిలింగానికి అది తన గొలుసు కాదని ఎలా తెలిసిందా అని ఆ వేదన పడ్డారు. ఆ గొలుసు తనుకో జేసిందికాదని, దొరికిందని అగ్ని సాక్షిగా ప్రమాణంచేసి చెప్పాలనుకొన్నారు. కాని తడారిన నోట్లోంచి పొడారిన మాటకూడా పెగలి రావటం లేదు. కత్తుల బోనులో పెట్టి నొక్కినట్టయింది ఆయన గారి పని.

"నిజంగా......కోటిలింగం- అది నిజంగా......"

"ఓహో! యిందులో నిజం కూడానా? కళ్లు లేని గుడ్డి వెధవ యెవడినైనా చూసి మస్కా వేయండి. మూడు జన్మలెత్తి వెయ్యి పుటాలు పెట్టినా ఇత్తడి బంగారం ఎలా అవుతుందండీ? పాలిష్ పెట్టిన యిత్తడిగొలుసును మీరు బంగారం అని అమ్మాలంటే మీ తాతల నాటి రోజుల్లో ఏమోకాని యీ రోజుల్లో ఎలా సాధ్యమవుతుందండి." చేతిలోనిగొలుసును గిరగిరా తిప్పుతూ కరుగ్గా అన్నాడు అవహేళన చేస్తూ - "మీరు కాబట్టి సరిపోయింది; యింకేలం...అయితే యీ పాటికి పోలీసులకు అప్పచెప్పి వుండేవాణ్ని - మోసంచేయాలని ప్రయత్నించినందుకు."

వెంకట్రామయ్యగారి గుండెల్లో పరుగెత్తుతూన్న రైళ్లు తలక్రిందులా పడ్డాయి. నరాలు పైకి వుబికాయి. కొన్నిక్షణాల పాటు వాయుస్థంభన చేశారు. ముక్కు క్రిందికిజారిన జోడును పైకి సద్దుకున్నారు. కోటిలింగం కొలిమికాంతిలో - ఆయన కళ్లనుంచివో మెరపు తళుక్ మని మెరసింది! పెదాలపై చిరునవ్వు లీలామాత్రంగా కదిలింది. ఆ నుదుటినుంచి స్వేదబిందువులు క్రిందకు తొణికాయి. ఆ చిరునవ్వు వెనుక, ఆ స్వేదబిందువుల్లో వున్న విషాదాన్ని అర్థంచేసుకోటం కోటిలింగం అంతస్తుకు మించిన పని.

"ఎంత పొరపాటు జరిగింది కోటిలింగం? పిల్లలు ఆడుకునే గొలుసు తెచ్చినట్టున్నాను!" ఎలా అనగలిగాడో ఆయనకే తెలియదు.

స్నానం చేయబోతుండగా తన భార్య తెచ్చిన గొలుసు బల్లమీదవుంచి, వచ్చేప్పుడు సరిగా చూసుకోకుండా అక్కడే పిల్లలు వుంచిన యీ గొలుసు తెచ్చానని చెప్పి, పిల్లలుచేసిన కొంటెపనికి విసుక్కున్నట్టు నటించుతూ, రేపు వుదయం అసలు గొలుసు తెస్తానని, పాత బంగారం ధర వగైరా కనుక్కొని యింటిదారిపట్టేరు వెంకట్రామయ్యగారు.

తొందరపడి వెంకట్రామయ్యలాంటి పెద్ద మనుషుల్ని అనుమానించి, తూలనాడినందుకు చాలా చిన్నపోయాడు కోటిలింగం. తన తొందరపాటుకు తన్నే తిట్టుకున్నాడు.

అసలు వెంకట్రామయ్యగారి ప్రత్యేకతే అది! చీకట్లో వెలుతుర్ని, విషంలో అమృతాన్ని చూడగలిగారు. ఆ పరిస్థితిలో మరొకడైతే తేలిగ్గా చిత్తయి పోయివుండేవాడు. తన సమయస్ఫూర్తికి తన్ను తానే అభినందించుకొన్నాడు. అవును మరి! సమయానికి వుపయోగపడని తెలివితేటలెందుకు? లేకపోతే యీ పాటికి బజారంతా తన పేరు మోగిపోతూండేది. అసాధ్యుడు కోటిలింగం ఎంత అల్లరిపెట్టి వుండేవాడో?

బంగారం యిత్తడైనా, మరేది ఏమైనా ఆయన హృదయం మాత్రం కొంత తేలికపడింది. ఈసారి అలా పిల్లలమీద వంకపెట్టి అబద్ధం ఆడాల్సివచ్చిందనేది ఆయనగారి మనస్సుకే పట్టలేదు. తన పరువు మర్యాదలు - అలా క్లిష్టపరిస్థితిలో వున్నప్పుడు వొక్క అబద్ధమాట్టమే కాదు యింకేమయినా చేసివుండేవారు! ఆయనగారికి అంతకంటే గత్యంతరం లేదు.

శ్రీ వాసిరెడ్డి నారాయణరావు

ఏది ఎలా జరిగినా, యింకేం జరగాల్సినా యింతవరకూ నలుగుర్లో తలెత్తుకుని తిరగ్గలుగుతున్నాననే ఆయనగారి తృప్తి-ధీమా.

ఏమైనా గౌరవం, ప్రతిష్ఠకోసం ఏ త్యాగం చేయటానికైనా వెంకట్రామయ్యగారు వెనకాడలేదనటం అతిశయోక్తి కాదు. ఆయనగారికి వూహ తెలిసిందగ్గర్నుంచి, ఎలాంటి కష్టకాలంలో కూడా ఎవర్నీ ఏ విషయంలో కూడా యింతవరకు సలహా అడగలేదు. ఇతరుల ముందు తమ యీతిబాధలు చెప్పుకుని, దేబిరించుకొని వెలితిపడే తత్వం కాదు మొదట్నుంచీ. జరిగిపోయిం దాన్ని గురించి ఒక్క పురుక్కూడా తెలీనివ్వలేదు. చివరకు భార్య మహాలక్ష్మమ్మగారితో కూడా మాట మాత్రం అనలేదు.

వెంకట్రామయ్యగారు భార్య మహాలక్ష్మమ్మగారి పెద్దగొలుసును (అది ఆమెకు వాళ్లత్తగారు పోతూ యిచ్చి వెళ్లింది), మరునాటి వుదయమే కోటిలింగాని కమ్మి తన పెద్దమనిషితనాన్ని ఋజువు చేసుకున్నారు. నోరు జారినందుకు కోటిలింగం క్షమాపణ చెప్పుకొన్న తరవాత కాని ఆయనగారికి మనశ్శాంతి కలగలేదు. భార్యగొలుసు అమ్మినందుకు ఆయనగారు బాధపడకపోలేదు. ఏదో అవసరం కొద్దీ అమ్మానని చెప్పాలనుకొన్నారు. నిజంగానే భార్యకు నెక్లెస్ కొనాలనిపించింది యిప్పుడాయనగారికి.

వెంకట్రామయ్యగారు యింటికి చేరేసరికి యిల్లంతా సందడిగా వుంది. బంధువులు - పిల్లా బీరకాయి అంతా చేరి వొక పదిమంది దాకా పెళ్లికిపోయి తిరిగి వెళ్తూ మకాం చేశారు. ఇంకో విషయం చెప్పాల్సివుంది; వెంకట్రామయ్యగారికి బంధువులయింటికి వెళ్ళే అలవాటు అంతగా లేదు. అథవా వెళ్లినాదో పూట వుండటమే బ్రహ్మప్రళయం అవుతుంది. ఆయన బంధువర్గంలో ఆయనగారి యింటికి రానివాళ్లు దాదాపు లేరనే చెప్పవచ్చు! వారింటికి రావడమే చాలా గొప్పహోదా పొందినట్టు భావిస్తారు.

అతిథిసత్కారంలో పూర్తిగా మునిగిపోయింది మహాలక్ష్మమ్మగారు. ఆమెను పిలిచి గొలుసు మార్చి నెక్లెస్ చేయించుతున్నానని చెప్పే అవకాశం దొరకలేదు ఆయనగారికి. తరతరాలనుంచి వున్న ఆగొలుసు మార్చటానికి ఆమె వొకపట్టున వొప్పుకోదని ఆయనగారికి తెలుసు. ఆయనగారి మాటకు ఎదురు చెప్పకపోయినా ఏదో కొంత రాద్ధాంతం చేస్తుందని తెలుసు. బంధువులుండగా అలా వెలితి పట్టం యిష్టం లేదు. అందుకే చుట్టాలంతా వెళ్ళేక చెప్పాలని, నిర్ణయించుకున్నారు.

కాని మహాలక్ష్మమ్మగారు పాలీష్ చేసిన అనకిలీగొలుసును మెళ్లో వేసుకుని అమాయకంగా తిరుగుతూంటే ఆయనగారు చాలా జాలిపడ్డారు. యివ్వాళ కాకపోతే రేపయినా ఆ నకిలీగొలుసు నల్లపడకపోదు! బంధువులమధ్య ఎంత అభాసుపాలవాల్సివస్తుందోనని ఆరాటపడ్డారు. అయినా వారు చేయగలిగిందేమీ తోచక- భగవద్గీతాపారాయణంలో గడిపారు. బంధువులున్న ఆ రెండురోజులు. వెంకట్రామయ్యగారు ముభావంగా వుంటం వాళ్లు గమనించకపోలేదు. మూడోరోజు సాయంత్రానికల్లా వెళ్లిపోయారు బంధువులు. లేకపోతే యింకా రెండురోజులు వుండేవాళ్లేమో!

గీతాపారాయణాజిజ్ఞాసలోనుండి తేరుకుని కొంత ధైర్యాన్ని చిక్కపట్టారు వెంకట్రామయ్యగారు. ఇదివరకు ఎన్నోసార్లు చదివిన గీతోపదేశంలో ఈసారి ఏదో కొత్తదనాన్ని చూశారు. నూతన అనుభూతిని పొందారు. శ్రీకృష్ణభగవానులు, తన్ను వుద్దేశించే చెప్పినట్లుగా వుంది

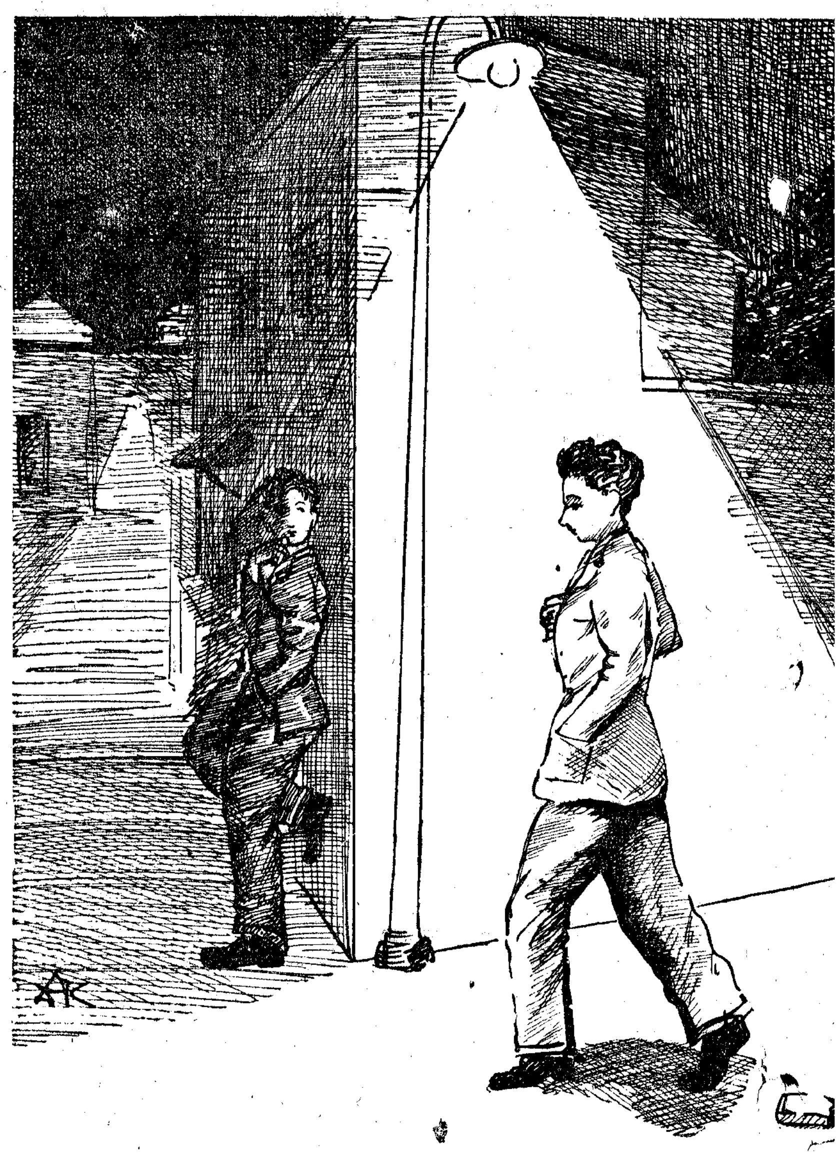

ఆయనగారికి. హృదయంతో చదవగలిగారు గీతను యీసారి.

సాయంకాలపు నీరెండ కిటికీలోంచి ఆయనగారి శరీరంపై పడుతూంది. నిశ్చలంగా గంభీరంగా కూర్చుని, భార్య రామలక్ష్మమ్మను పిలిచాడు. వంటయింట్లోనుంచి పరుగున వచ్చివాలింది వంటినున్న మడిబట్టతోనే భర్తదగ్గరకు మహాలక్ష్మమ్మగారు. ఆమె మెళ్ళో, కళ తప్పకుండా మెరిసిపోతున్న గొలుసును చూసి ఆశ్చర్యచకితులయారు వెంకట్రామయ్యగారు! కళ్లజోడు తుడుచుకుని మళ్ళీ దీక్షగా చూశారు. అచ్చు బంగారం గొలుసు! పసిడికాంతులను వెదజల్లుతూంది. అలా దీక్షగా ఆమెవంక చూస్తూంటే ఆమెకు వూపిరాడనంతపనైంది. అర్ధనగ్నంగావున్న తన్నేదో శల్యపరీక్ష చేస్తున్నట్టుంది. సిగ్గుతో మొహం కందిపోయింది. "అన్నం వార్పొత్తాలి!" అంటూ వంటింట్లోకి దూసుకుపోయింది - మెడచుట్టూ చేతుల్ని కప్పుకొని గొలుసు మీదుగా.

నిస్సందేహంగా అది బంగారపు గొలుసే! అది చూశాక ఆయన చెప్పాలనుకున్న దాన్ని చెప్పాల్సిన అవసరం కలగలేదు. అందుకే ఆమెవంక అలా వెర్రిగా చూశారు వెంకట్రామయ్యగారు. కోటిలింగం మీదకోపంవచ్చింది. 'తన్ను మోసంచేసింది కోటిలింగమా? వాడా?' మరో సమస్య ఎదురైంది ఆయనకు.

బంగారపుగొలుసుని యిత్తడి అని ఎందుకు చెప్పాడో కోటిలింగం ఆయనకు అంతు పట్టలేదు. 'వాడి కేమైనా అప్పుడప్పుడూ మతి భ్రమిస్తుందా? అన్నట్టు' వాడి తాత పిచ్చెక్కి చనిపోయాడట! ఇలాంటివేవో కొన్ని వెంకట్రామయ్యగారి స్మృతిపథంలోకి వచ్చాయి.

ఏమైనా భార్యమెళ్లో బంగారం గొలువుంది. ఎన్నో సంవత్సరాలుగా వుంటూన్న తన గొలుసు మారి, మరో గొలుసు వచ్చినాగుర్తు పట్టలేని తన భార్య తెలివితక్కువకు విచారించలేదు. నిజం చెప్పాల్సివస్తే సంతోషపడ్డాడు కూడా.

తనదగ్గర డబ్బు తీసుకుపోయిన వాడూ, కోటిలింగం, భార్య మహాలక్ష్మమ్మనే, గొలుసూ, దాని సొంతదారూ, అంతా ఆయన తల్లో గలిబిలిగా కదిలారు. అయినా అందర్లాగా అంతుబట్టని దానికోసం తలపగల కొట్టుకోలేదు. పనక దాన్ని తవ్వుకుని బాధపడనూ లేదు అంత అయోమయాన్ని అంగిటిలోనే అణిచిపెట్టుకున్నారు. వారం తిరక్కముందే అంతా మర్చిపోగలిగారు. ఏమీ జరగనట్టే నిర్వికారంగా - మామూలుగా వుండిపోయారు.

పదిరోజులు గడిచినవో లేదో గుప్పుమని లోకం నోట్లో పడింది వెంకట్రామయ్యగారి కుటుంబం.

వెంకట్రామయ్యగారి బంధుకోటిలో వొకరు రాయటానికి కూడా సాహసించాడు—

'మొన్న మీయింటికొచ్చినప్పుడు రామసుబ్బయ్యగారి భార్య సోమిదేవమ్మ పెద్దగొలుసు మీ యింట్లో పోయిందట. రామలక్ష్మమ్మగారు బంగారపు గొలుసు కాజేసి నకిలీ యిత్తడిగొలుసు వుంచిందని వాళ్లంతా గోలగా చెప్పుకుంటున్నారు. నిజం చెప్పాలంటే - నామట్టుకు నేనూ చూశాను. ఆ యిత్తడి గొలుసును. పాపం ఎంతో పుణ్యం ఎంతో? సోమిదేవమ్మ అలా పొల్లు చెప్పే మనిషికాదు. రామలక్ష్మమ్మగారు యింతకాలం వచ్చాక యీపాడు పనిచేసిందంటే నాకు చాలా ఆశ్చర్యంగా వుంది. ఆమాట విన్నాక నాకే తల తీసినట్టుంది......'

ఆతర్వాత అక్షరాలు వెంకట్రామయ్యగారికి కనిపించలేదు. ఆయనగారి తల్లో ఆటంబాంబులు పేలినంత పని అయింది! సప్తసముద్రాలు ఘోషించాయి! తుఫాన్ చెలరేగింది! భూమి కంపించింది. అగ్నిపర్వతం బ్రద్దలైంది! లావా - గుండెల్లోంచి మాట పైకి తన్నుకువస్తూంది! కనకొలకుల్లో రక్తాశ్రువులు కదిలాయి. కళ్లు చీకట్లు కమ్మాయి. చేతివ్రేళ్లు పట్టుతప్పి వుత్తరం క్రిందకు జారింది. వెంకట్రామయ్యగారి భౌతిక దేహం వాలుకుర్చీలో వాలిపోయింది. ఆయనగారి మనసు పర్వతశిఖరాలపైనుంచి సముద్రపు అఖాతాల్లోకి దొర్లిపోయింది!

ఆనోటా ఆనోటా పడి ఆవూళ్ళో వాళ్లందరికి తెలిసింది. వెంకట్రామయ్యగారి వంశగౌరవం పొలిమేరల వరకూ యీ అపకీర్తి వ్యాపించింది. ఎన్నాళ్లనుంచో వెతుకుతున్న మచ్చ వెంకట్రామయ్యగారి కుటుంబంలో యీనాటికి కనిపించి సంతోషపడ్డారు - ఆయనగారి వంశం గౌరవం చూసి వోర్వలేని కొంతమంది లోకం కోడై కూసింది! లోకులు కాకులై పొడిచారు!! వెంకట్రామయ్యగారి - కీర్తిమందిరం కూలిపోయింది!! హృదయం తూట్లు పడింది.

మహాలక్ష్మమ్మ అంత పని చేస్తుందని వెంకట్రామయ్యగారు కలలో కూడా ఊహించలేదు. ఆమె తన ముప్పై సంవత్సరాల జీవితంలో ఎలాంటి అపోహలకు తావు కలిగించలేదు. పదిమందిలో అవుననిపించుకున్న ఆమె యీనాడు యింత పాడుపని ఎందుకు చేసిందో? ఆయనగారికి అర్థంకాకపోలేదు. ఫలానా వెంక

ట్రామయ్యగారి భార్య యింత నీచమైన పనికి, వొడిగట్టిందంటే ఆయన నలుగుర్లో ఎలా తలెత్తుకు తిరగ్గలడు? ఏ మొహం పెట్టుకొని ప్రజలమొహం చూడగలడు?

అవమానంతో, అపకీర్తితో క్రుంగి, కుమిలి క్రుశించిపోతూన్న ఆయనగార్ని మరో అనుమానం - పెనుభూతంలా పట్టి పీడించింది! తన భార్య కావాలనే ఆ పని చేసిందా? లేక పొరపాటున గొలుసు మారు పడిందా? 'ఎన్నో సంవత్సరాలుగా వుంటూన్న తన గొలుసు తెల్లవారిపోటికి నల్లపట్టం చూసి—ఆ వచ్చిన దుట్టాల్లో వాళ్లే మార్చారని భ్రమించి, ప్రతీకారంగా ఆ గొలుసు అందులో వుంచి మరోమంచి గొలుసు తీసుకొందేమో? అలా వాళ్లు తనను, మోసంచేశారనే అనుమానం పోయినా తన గొలుసు మారుపడిందనే బాధలో-ఆ పని చేసిందేమో?' వెంకట్రామయ్యగారు జీవితాంతం అది తేలని సమస్యగానే వుండిపోయింది.

పాపం మానువరాలు మహాలక్ష్మమ్మకు తన గొలుసు తెల్లవారిపాటికి యిత్తడిగొలుసు అయిందని భర్తకు చెప్పేపాటి ధైర్యం, చొరవ లేకపోయింది. బంధువులు వచ్చిన రాత్రే గొలుసు మార్పడటంవల్ల కొంత అనుమానం వాళ్లమీదే కలిగుండొచ్చు. వాళ్లు రాకముందునుంచీ మెళ్లోవున్న గొలుసే తెల్లవారాక కూడా వున్నట్టు గుర్తుకూడా వుంది! ఇది అచ్చగా వాళ్ళపనే అనేందుకు కూడా ఆ స్కారం లేదు. ఏమైనా ఆమె ది బంగారపు గొలుసు-లేకమళ్ళీ దాన్ని సాధించుకుంది. ఇంటికొచ్చిన బంధువుల్ని అల్లరిచేసి అవమాన పెట్టడం యిష్టంలేక, చల్లగా ఆ పని కాస్తా గుట్టుచక్కంగా సర్దుబాటు చేసుకొంది తెలివైన మహాలక్ష్మమ్మ పరువు మర్యాదలు తెలిసింది కాబట్టి. ఆమె ఎందుకు చేసిందో ఆమెకు ఆమె మనస్సే సాక్షి!

మహాలక్ష్మమ్మగారు యీ స్థితికి దిగజారటానికి కారణం తనేనని వెంకట్రామయ్యగారు గుర్తించకపోలేదు. తన కారణంగానే భార్య యీ తప్పనిసరి దొంగతనానికి తద్వారా అపకీర్తికి గురైందని పశ్చాత్తాపం పడ్డారు. ఎందుకో ఆమెంటే వో పక్క సానుభూతి మరోపక్క అసహ్యం కలుగుతూంది ఆయనగారికి. చేసినపాపం చెప్పితే తీరుతుందంటారు. కాని వెంకట్రామయ్యగారికి చెప్పినా తీరని పాపం వచ్చిపడింది!

"స్నానానికి లేవండీ!" అని లోపలినుంచి వచ్చిన పిలుపుకు యీ ప్రపంచంలోకి వచ్చారు ఆయనగారు. వోరగా వేసివున్న తలుపు పట్టుకునుంచున్న మహాలక్ష్మమ్మ మెళ్ళో దేన్నో వెదికాయి వెంకట్రామయ్యగారికళ్లు ఆత్రంగా. అప్రయత్నంగా ఆయనగారు రెండు చేతుల్తో జుట్టు పీక్కుంటూ బజార్న పడ్డారు! అమాయకంగా చూస్తూ మహాలక్ష్మమ్మ అలాగే నుంచుంది.

వెంకట్రామయ్యగారు సరిగ్గా అదే మలుపు తిరిగాడో లేదో యిద్దరు యువకులు ఆయనగారికేసి వెకిలిగా నవ్వుతూ ఎదురైనారు. వాళ్ళను గుర్తుపట్టి వెంకట్రామయ్యగారు వెలవెల పోయారు.

"అడుగో! వాడేరా! ఆ పెద్దమనిషేరా!" వెకిలినవ్వులు!! వెంకట్రామయ్యగారి చెవుల్లోంచి దూసుకుపోయినై. అంతే మళ్లీ బస్తీకి రాలేదు - ఇంటికొచ్చి గడపెక్కారు. అంతే మళ్లీ గడప దిగలేదు.

తలుపు తోసుకుని యింట్లో ప్రవేశించగానే భార్య రామలక్ష్మమ్మగారు ఎదురైంది. ఆమె మెడచుట్టూ వున్న గొలుసు కాలసర్పమై వెంకట్రామయ్యగారి హృదయాన్ని కాటందుకొంది! స్పృహతప్పి పడిపోయిన వెంకట్రామయ్యగార్ని మంచం ఎక్కించారు -అంతే పాపం మళ్ళీ మంచం దిగలేదు. నోరుతెరచి మహాలక్ష్మమ్మగారితో మాట్లాడలేదు. కళ్లు తెరచి ఆమె మొహం చూడలేదు. మహాలక్ష్మమ్మగారు ఆ గొలుసును మెళ్లోనుంచి తీయనూలేదు.

వెంకట్రామయ్యగారి వంశానికి 'మామ గొలుసు' తెచ్చిన 'మచ్చ' మాయనూలేదు.

★

ప్రమాదరక్షణకు
ప్రశస్తమైనది
భీమా

ఎప్పుడేప్రమాదం వచ్చేదీ, ఏక్షణం ఎలా ఉండేదీ తెలియని ఈ దినాల్లో
అగ్ని * మోటార్‌కారు * కార్మిక నష్టపరిహారం
నౌకా * ఫయిడిలిటీ గ్యారంటి * మొదలైన భీమాలకు
మాతో సంప్రదించండి :

యునైటెడ్ ఇండియా ఫైర్ అండ్
జనరల్ ఇన్సురెన్సు కంపెనీ లిమిటెడ్,
"యునైటెడ్ ఇండియా లైఫ్ బిల్డింగ్సు"
ఎస్ప్లనేడ్, - మద్రాసు.

Telephone : 4241. Telegrams : "UNIGEN"

బ్రాంచీలు :

విజయవాడ - బెంగుళూరు - బొంబాయి - కలకత్తా
న్యూఢిల్లీ - పాట్న - హుబ్లి - కొలంబో - సింగపూరు.